

Åtgärder för att skydda allmän samt mindre Bastardsvärmare

Kort avrapportering kring förarbete gällande skyddande och flyttning
av rödlistade arter på Österhagsdeponin

Momentux & Co AB

På uppdrag av Imprestor Fastighets AB m.fl.

Stockholm 2015-04-21

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
1. Bakgrund	3
2. Alternativet att låta deponin vara orörd.....	4
3. Förutsättningar kring naturvärden på Österhagsdeponin	5
3.1. Ruderatmarken på Österhagsdeponin.....	5
3.2. Rödlistade arter på Österhagsdeponin	5
3.3. Hantering av rödlistade arter i beslut och program	5
4. Arbeten och åtgärder för Rödlistade arter	6
4.1. Pågående planarbete	6
4.2. Förslag för att skydda Bastardsvärmarna på Österhagsdeponin	6
4.3. Andra lämpliga häckningsplatser i Huddinge kommun	6
5. Bilagor	7

1. Bakgrund

Det aktuella området - Österhagen ligger i Länna, Huddinge Kommun, på den nordvästra sidan av järnvägen och ca 1 km söder om Skogås station och centrum och ca 200 m från sjön Drevviken, med Nynäsbanan mestadels i bergskärning mellan Drevviken och Österhagen. Planområdet omfattar ca 8 hektar. Planområdet omfattar fastigheterna Länna 4:7, 4:9, och 4:168 som nu ägs av Imprestor Fastighets AB med flera företag.

Fastigheterna Länna 4:7 och 4:9 och 4:168 har både under 1980-talet och 90-talet använts för hantering, omhändertagande och deponering av främst schakt- rivnings och byggnadsmassor och även avfall. Arbetet finns dokumenterat med flygbilder från 1982, 1985, 1987, 1992 och 1995. Dåvarande verksamhetsutövare var Rickard Bergström, både privat och genom bolag som också har ålagts att åtgärda deponin. Miljö- och hälsoskyddsnämnden förelade redan 1993, Rickard Bergström att vidta återställningsarbeten av deponin enligt en upprättad återställningsplan.

Verksamhetsutövaren överklagade detta hela vägen upp till Regeringsrätten. Regeringsrättens beslut att återställning skulle genomföras vann laga kraft 2001. Återställningsarbeten med jordtäckning, avslantning, trädplantering mm, enligt gamla deponiförordningen påbörjades aldrig.

Det deponerade avfallet och schaktmassornas samlade vikt och volym är okänd men mäktigheten varierar mellan 0,8 m i den södra delen av området och upp till 8 m inom den nordöstra delen av området. När deponin fylldes upp så togs ingen hänsyn till fastighetsgräns i norr. Delar av uppfyllningen hamnade därför på kommunal mark.

Området var aldrig avsett som deponi utan som schakttipp för rena schaktmassor. Tyvärr följdes inte reglerna och det skedde heller inte någon uppföljning från tillsynsmyndighet. I och med att tippen inte var avsett för vare sig avfall eller schaktmassor med betydande föroreningshalter så är deponiområdet, som helhet inte anpassat för denna typ av verksamhet. Området är inte försett med något system för hantering av lakvatten och övriga skyddssystem kopplade till en deponi. Dessutom saknas rutiner för fortlöpande uppföljning och kontroll. När deponin avslutades skulle den återställas enligt dåvarande, betydligt ”mjukare” miljölagstiftning.

Massorna som blev liggande högst upp på deponin är näringsfattiga sten- och grusmassor. Resten av deponin består huvudsakligen av schakt- och rivningsmassor (både rena och förorenade), grov sprängsten, men även maskindelar, skrot, rivningsavfall, bilar mm. Det vill säga även resten av deponin får också anses vara näringsfattig. Det bör noteras att den genomförda deponeringen inom Österhagen saknar systematik och också all form av dokumentation.

Provtagningar på deponin har visat på en spridning från rena schaktmassor, massor kontaminerade av PAH: er, Alifater, metaller och svavel. Vidare förekommer blandat avfall och också, troligtvis nedgrävda fordon. De konstaterade halterna på deponiområdet är inte så höga att de utgör någon hälsorisk för människor som tillfälligt vistas inom området.

Området har sedan slutet av 1980-talet används som strövområde vilket får anses vara olämpligt pga. sjunkningar, ras och tjältryckning av skrot och inert avfall. Tjältryckningen gör att bl.a. skrot och inert avfall trycks upp genom marklagret och (genom detta kommer) upp till ytan. Vilket kan leda till skaderisk för människor och djur.

Ursprungligen, 1993 planerades en enklare övertäckning av deponin, enligt gamla deponiförordningen. Detta byggde på att man initialt modulerar ytan genom att sänka den och förändrar lutningar i kanterna. Därefter tillför rena massor, ca 30 000 m³, vilket motsvarar mellan 45-55 000 ton. I återställningen ingick också att plantera cirka 1000 träd.

Detta förfaringssätt hade temporärt minskat lakningen från deponin men på intet sätt löst grundproblematiken – förorenade massor och avfall med okänt innehåll, deponerade på naturmark och som lakar ut i omgivningen.

2. Alternativet att låta deponin vara orörd

Ett utredningsarbete har gjorts för att utvärdera möjligheterna att lämna deponiområdet orört. Detta alternativ har inte enbart utvärderats utifrån de rödlistade arterna av Bastardsvärmare utan som ett nollalternativ.

Alternativet att låta deponin vara orörd och ex vis endast fylla i sjunkningar och också mäta lakvattnets påverkan på omgivning har förkastats. Alternativet har dömts ut ur ett miljöperspektiv eftersom deponins totala innehåll inte är känt. Det går inte heller att kontrollera lakvattenflöden och recipienten Drevviken är redan utsatt. Det finns också brunnar i deponins närhet.

Lakningen uppkommer genom nederbörd på deponiområdet men också genom horisontella flöden genom deponin. Det är heller inte möjligt att minska lakning till godtagbara nivåer genom att täcka deponin med ex. vis. Bentonitduk eller motsvarande tätskikt. Deponin saknar en botten tätning med tillhörande lakvattensystem, vilket annars hade gett möjlighet till ett effektivt skydd. De redan konstaterade föroreningarna är också så pass grava att de inte på ett försvarbart sätt kan lämnas utan åtgärd. Grundvattnet kommer över tiden att påverkas på ett mer markant sätt. Deponin är ej heller så pass tät att det deponerade organiska materialets nedbrytningsprocess har avstannat. Det kommer att leda till utsläpp av framförallt deponigas och också sjunkningar.

Ett övertäckningsarbete, hur varsamt det än görs, påverkar också häckningsmöjligheterna för Bastardsvärmarna. Det gäller även om ytan täcks med näringsfattigt grus- och stenmaterial.

Tidigare planarbete lyfte fram de naturvärden som upplevdes av framförallt närboende. Att värderingen att Österhagsdeponins impediment/mark i träda, skulle utgöra ett större naturvärde än planerad sanering och framtida byggnation får anses vara överspelad med hänsyn till risk för allvarliga miljöskador och också redan pågående miljöskador.

3. Förutsättningar kring naturvärden på Österhagsdeponin

3.1. Ruderatmarken på Österhagsdeponin

Den näringsfattiga ytan gav goda betingelser för Ruderatväxter. Begreppet kommer ifrån Ruderatmark, vilket omfattar mark som oftast är utfylld, omlastningsplatser, industritomter, deponier och upplagsplatser. Ruderatmark täcks ofta av för närområdet främmande växter. Sammanfattningsvis kan sägas att växterna ofta är förvildade trädgårdsväxter, har kort livscykel och intensiv förökning. På Österhagsdeponin omfattar det bl.a. Kärringtand och ärtväxter. Växterna på den näringsfattiga ytan har gett goda betingelser för Bastardsvärmare.

3.2. Rödlistade arter på Österhagsdeponin

Efter att dåvarande verksamhetsutövaren lämnade deponiområdet skedde en spontan etablering av Ruderatväxter. Den magra ytan på deponin ledde fram till en växtlighet som gav goda betingelser för Bastardsvärmare, både Bastardsvärmare liten och Bastardsvärmare mellan.

3.3. Hantering av rödlistade arter i beslut och program

Förfaringssätt vid övertäckning av Österhagsdeponin; Sture Koinberg AB 1993

1993 arbetade Sture Koinberg AB fram det ursprungliga förslaget för avslut av deponin. Det byggde på att sänka deponin med ca 2 meter, fylla diken i sydväst samt plana ut slänterna i norr. Efter dessa markarbeten skulle det tillföras ca 30 000 m³ massor. På toppen skulle ca 1000 träd planteras. Avtal tecknades också mellan dåvarande fastighetsägare och kommunen om återställningen.

Övertäckningsbeslutet 1993 överklagades till Regeringsrätten. När Regeringsrättens dom vann kraft 2001 hade troligtvis inte dessa arter hunnit etablera sig. Möjligt är också att ingen inventering skedde innan beslutet.

Programhandling SBN PL 2008/28.310

I denna programhandling uppmärksammades de rödlistade arterna under 5.1 Naturvärden

Samhällsbyggnadsnämndens beslut 2011

I samhällsbyggnadsnämndens beslut gavs uppdraget att avsluta deponin på ett sådant sätt att ingen oacceptabel miljöpåverkan sker fortsättningsvis. I beslutet fanns ingen hänsyn tagen till naturvärden.

Omtag 2014

Ett omtag på att åtgärda området på och runt Österhagsdeponin togs under 2014, genom ett samarbete mellan kommunen och fastighetsägaren. Redan i förarbetet till detta omtag planerades det för hantering av de rödlistade arterna.

4. Arbeten och åtgärder för Rödlistade arter

4.1. Pågående planarbete

I det pågående planarbetet för Österhagen har det konstaterats att hela deponin måste åtgärdas. Det är inte möjligt att dela upp arbetet i sektioner, vare sig ur praktiska, ekonomiska eller av miljömässiga grunder. När man öppnar upp en deponi som denna så exponeras innehållet för dagvattenflöden. Det är också svårt att separera åtgärdade områden från ej åtgärdade områden. För närboenden blir det en mycket lång entreprenadtid och störningarna kommer att uppfattas betydligt värre med etablering och avetablering samt arbeten under ex. vis 3 år.

Det gör att det tidigare kommunala förslaget med stegvisa arbeten över tre år för att underlätta för Bastardsvärmarna faller.

4.2. Förslag för att skydda Bastardsvärmarna på Österhagsdeponin

Bastardsvärmarna återfinns inte naturligt i den typ av miljö som kännetecknar Länna och Österhagen, med undantag av den miljö som tillskapats på deponin.

Det gör att man måste skapa nya häckningsplatser för dem. Arbetet utgår ifrån att ge förutsättningar för Ruderatväxter att etablera sig på områden i anslutning till Österhagsdeponin. I och med de betingelser som passar dessa växter inte kommer att finnas naturligt, eller etableras av sig själv kommer nya häckningsplatser att etableras genom Ekologigruppens försorg.

4.3. Andra lämpliga häckningsplatser i Huddinge kommun

I förarbetet gällande saneringen av deponin har också möjligheter sökts för att finna andra häckningsplatser. Initialt har diskussioner förts med markägare och markanvändare som har liknande livsbetingelser som Österhagsdeponin. I detta fall SRV och övriga bergtäkter. Möjligheter för etablering av häckningsplatser på dessa områden utreds.

Sammanfattningsvis; förutsättningarna för att nå goda betingelser för Bastardsvärmarna kommer att nås i och med att planeringen redan finns med i förarbetet och uppdraget kommer att hanteras av Ekologigruppen som har bred erfarenhet av projekt som detta. Området har också goda betingelser för att etablera häckningsplatser.

5. Bilagor

1. Programhandling SBN PL 2008/28.310
2. AGENDA 21 Huddinge